

אנטי-פילוסופיה

א. פרופסורים כעדר כבשים

אגדה הרווחת בהיכלות הפילוסופיה של ארץ-ישראל מספרת, שכאשר ניצב הפלד-מרשאל ארווין רומל בראש הקורפוס האפריקאי שלו בשער ארץ-ישראל, והישב הכין עצמו לתוכנית "מצדה על הרי-הכרמל", הועיק פרופסור ש. ה. ברגמן את תלמידו, נתן רטונשטרייך, ואמר לו שהגיע הזמן לעשות משהו. וכך התחילו השניים לתרגם לעברית את יצירותיו העיוניות של עימנואל קאנט.

כך נוצרה, כנראה, אווירה מכופתרת לחלוטין בין כתלי החוגים הפילוסופיים באוניברסיטת השונות שבארץ, ותדיר מית הפילוסוף-הישראלי הפכה להכלאה בין פרופסור נתן רטונשטרייך לבין פרופסור ירימיהו יובל. אלא שבאווירה זו קיימים גם חריגים, כדמותו של ד"ר אשר קרוי וכתר מאמיניו, שזיעזעו לא במעט את השלווה ששררה במשך עשרות שנים בחוגים המקומיים לפילוסופיה.

ממש בימים אלה עומד פרופסור נוסף להרעיד את כתלי החוגים הפילוסופיים. המדובר בפרופסור יוסף אגסי, שפירסם ספר בכותרת: "מיכתבים לאחותי אודות הפילוסופיה בת-זמננו. הספר הוא קובץ של 20 מיכתבים, שפרו סטור אגסי כתב בין ה-11 בפברואר השנה ועד ה-28 במרץ, לאחותו שרה. הספר ראה אור בהדפסת סטנסיל, בעמודים מתוקתקים במכונת-כתיבה, מתכונת המעידה על הבוז שמחברם בו למוסכמות. בגלילייל נדיר מטעמו של פילוסוף ישראלי, מפשיל פרופסור אגסי את שולי גלימתו האקדמית, כשהוא מביע דיעות לא-שיגרתיות על פילוסופיה ועל דברים העומדים ברומו של עולם.

בסיפרו מגלה פרופסור אגסי טפח מאוירת הקמפוס האוניברסיטאי בישראל, ומנמק את אי-יכולת מיקומו שלו בקמפוס זה.

...משום כך לא מצאתי את מקומי בין המיקצור ענים; דומני שמצבם החברתי מחייבם לגנוב את דעת הציבור. אני מרגיש זאת כי אני סבור שפרופסור הינו שקרן יותר מאשר אדם אחר — חוץ מאשר פרופסור נגון רקטור אוניברסיטת תל-אביב, שדובר הממשלה הכי ריז עליו כי שיקר, ואני גם כן מכרזו עליו כעל אדם שהבנת-האמת אינה ממניעו הראשיים, ועל ציבור הפרופסורים אשר בחר בו פעמיים כמנהיגם, ציבור הפרופסורים של אוניברסיטת תל-אביב עליו אני נמנה, כעדר-כבשים עלוב..."

בהמשך סיפרו עוסק פרופסור אגסי בביתוה דמותו של פרופסור יובל נאמן, ואף מגדירו כ"מנהגים על-פי הש" כלתו וחניוכו, וניסחם צבאי בלונדון על פי מיקצועו, שלמד באוניברסיטת לונדון, להנאתו, ומסקנתו על פרו"ם נאמן היא שהוא דוגמה של מדען "הרוכש מיומנות לרכישת מיומנות..."

פרופסור אגסי מלא ביקורת על כל מערכת-החינוך, האוניברסיטה, שיטת-החיבה, ואורחות-הניתוח. הוא בז לסיגנון הפירסומים המדעי המקובל, ומעיד על עצמו ש"הוא מעוניין ביותר שמאמריו יהיו קריאים לקהל הרחב, היות, ומרבית מחקרי יש להם אופי פוליטי מובהק מלכתחילה, ואני יותר מעוניין לעזור לשיפור מצבנו הפוליטי העגום מאשר לשיפור מצבנו המדעי..."

כך, לאחר שפרופסור אגסי מגדיר כמה מיעדיו, הוא מתחיל לירות את חיציו השנונים לעבר מטרתו קדור שות יותר או פחות.

ב. בומה שביט בגוב-הפילוסופים

במכתבים לאחותי קיים מצבור של הערות בוטות על תרבות-הוויכוח הישראלית, אשר בהן קובע אגסי, שה"ארץ היא "חוסר-חינוך וחוסר-תירוול והרגלים רעים... חוסר-נימוס, אף בציבור המעולה ביותר בארץ — כולל, אגב, סינאט אוניברסיטת תל-אביב..."

מצב המביא אותו לשאלות בוטות כמו: "אם האינטלקטואלים הם אוזבי-היקי, היכן יצמחו לנו ארוים?!"

ואין לו תשובה, רק שאלות וסיטואציות. בשאלותיו מגיע פרופסור אגסי למחנה צבאי, שבו הוא מרצה. אחרי ההרצאה מתפתח באתו מחנה ויכוח, שמ"מנו הוא למד:

...יש לי אצלנו גנרל האומר: אני מלמד את חיילי לשנוא ערבים, כי שינאה היא רגש שקל לטפח ולנצל,

וחשבתי בלבי: אריסטו אמר על היהודים כי הם עם של פילוסופים, והגנרל הזה הוא סגירת הוויכוח המפורסם, סם, הכאוב והטיפשי, אם הישראלים יהודים הם או לא. שכן הגנרל הזה הוא גוי..."

במקום אחר בסיפרו עושה הפרופסור אגסי את הש"בונם של פילוסופים רבים, שנמנע מהם בכנס-פילוסופיה, שנוערך לפני כמה חודשים לכבוד פרופסור ישעיהו ליי"בוביץ', אשר אליו הזומן כאורח יו"ר התעשיינים בומה שביט, שהטיח האשמות משונות על ראשם של הפילוסופים ואנשי-הרוח הישראליים. פרופסור אגסי, שהשתתף באותו כנס, מביא בסיפרו אינטרפרטציה משלו לפירוש דבריו של בומה שביט:

...כאשר בנינו את מישכונת-העונו במקום עיריות-פיתוח, כאשר אנו שיקרנו לנציגי מסי-הכנסה ונכנענו ללחצים ושילמנו פרוטקשן לקרוי-סיפרי, איפה הייתם אתם? "הפילוסופים ואנשי-הרוח", למה לא ניסיתם לעצור בעדנו?!"

איכותה המידרדרת של הפוליטיקה הישראלית כואבת

לפרופסור אגסי, המוכן למען תיקונה של זו אף לרדת מגבהי מגדל-הישן של הפילוסופיה, והוא מביע את עצמו ברצפיקטעים, כמו:

...אני זוכר שר-התיקשות אמר, כמובן ששי"רות הטלפונים שלנו גרוע. אני יודע שאפשר לשפר אותו, ואני אפילו יודע כמה זה עולה לשפר אותו. וכאשר אני נשאל, האם כדאי להשקיע את הסכום הזה בשיפור הטלפונים או בקניית עוד פאנטום אחד, אז מובן שאני בעד עוד פאנטום אחד, כך הוא אמר, כימעת במילים אלו... הקשר התגלה בהמשך הסיפור, כי אחרי-כך באה מילחמה. הטלפונים לא עבדו, והפאנטומים נשרו, ואז עשו את שר-התיקשות לשר-הצבא, ושם הוא עד היום הזה..."

ג. בית-הספר כעצם בגרון

פרופסור יוסף אגסי, מסובב את כל סיפרו מסביב לנו"שא החינוך, וקובע גם הנחת-היסוד:

"אני רואה במישר-החינוך את האוייב הפנימי המסוכן ביותר..."

הוא מבחין בעקרות מערכת-החינוך בכללותה, ולכן מטיף ללימוד מחוץ-למיסגרות, לימוד עצמי. לכן הוא מציע לשוב את טרו"ן, גיבורו של אדגר רייז בורוז, שי לימד עצמו קראו וכתוב בחקיהטבע, בלא התערבותה של החברה.

אגסי מציע:

...בית-הספר העברי הראשון נוסד בווארשה בערך לפני מאה שנה, ונחשב למודרניזציה פנטסטית, ואמנם כן, אלא שעד היום בית-הספר תקוע לנו כעצם בגרון, ואין אנו יודעים מה לעשות איתו..."

לדבריו, בית-הספר הינו אשלייה, לטענתו, גם אין יתר רון כלשהו באשלייה של החינוך למדע, והוא כותב להר"כחת עמדתו:

...תחילה הם אומרים, אל תאמין עד שתראה, ולא חשוב מי שאמר לך שראה, אל תאמין עד שתראה, ואחרי-כך הם אומרים, אבל אחרים ראו, אנשים מתיי"מנים, וזהו חוסר-הינוך, והמורים למדע נראים לי לו"קיים בו יותר מן האחרים..."

גם תפקידו של בית-הספר כמעורר פטריטי אינו נפי"קד מספרו של פרופסור אגסי, והוא כותב לאחותו:

...אם זכור לך הספר המפורסם, הלב' של ד'אמיני, ציס, שקראנו בילדותנו, ואם זכור לך כמה התרגשנו למיקרא ספר זה וכמה הזדהינו אתו. מבלי להציץ בו שוב, ידעתי בשנות-בגרותי כי זה ספר-תעמולה זול לאי-צדק ולשפיכות-דמים למען המולדת; טוב למות בעד ארצנו (מי המציא את המימרה הזאת, ומי שמה בפי יוסף טרומפלדור האמין?) כמובן יש לנו כיום גם חינוך דתי-לאומי ועוד אסונות מפולשים..."

כאן ממשיכה לה הלקאת המערכת החינוכית, ופרופ"סור אגסי שולח חיציו גם אל עבר בית-הספר הפרוגר"סיבי:

...התלונה הרגילה בבית-ספר פרוגרסיבי מתבטאת בקריאה כאובה של התלמיד אל המורה, אז תגיד לי כבר, מה אתה רוצה שארצה ללמוד? לאדם נורמלי יש גם צורך נורמלי במזון ובאהבה ובעידוד וכו'. בבית-הסוחר לחוצים על האסיר עלי-די הרעבה ללחם... בבית-הסוחר הפרוגרסיבי מרעבים את התלמיד לאהבה הוא סובל, הוא אינו יודע ממה הוא סובל, הוא אובד"עצות. הוא נוטה לשנוא את הסוחרים, אשר את אהבתם הוא מבקש. הוא מתבלבל, הוא מאבד את כל עצמותו..."

ד. פילוסוף במאסר-עולם

ליוסף אגסי יש דיעות מוגדרות על התהליך שבו יכול מיגדל-הישן לנון את המתגוררים בו, והסברים פשוטים לתיאור תהליך הניוון, למשל דבריו אודות פרופסור גר"שום שלום:

...הוא המומחה העולמי מיספר אחד לקבלה. כיום הוא מיסטיקון לאומני ציוני, אשר יפה השתיקה עליו. אך פעם היה אדם משכיל, וכמשכיל ראה בקבלה תר"עבה — למה הקדיש את מיפעל חייו לדבר שהוא רואה כתועבה? והדגיש בכל לשון של הדגשה כי אין כל קשר בין קבלה למדע... (לדעת) אסור לו לדעון כי תהיינה לו דיעות קדומות מיסטייות. אך אם יש לו, הוא חייב להחזיק במחצית אחת של ראשו, ואת המדע במח"צית-ראשו השנייה. אפשר לקבל מזה מיגרנה (מיג"רנה" פירושה ביוונית חצי קודקוד)..."

כך, עמוד אחר עמוד בסיפרו, מנסך פרופסור אגסי מוסכמות חשובות ולא-חשובות, כשהוא נעזר בכלי-שיכנוע פילוסופיים למטרות לא כל-כך פילוסופיות.

גם תגובת הרחוב האקדמי והלא-אקדמי ברורים לו: "דברי האחרונים מעלים חמתם של הרבה פרו"פסורים מכובדים. פרופסור אינו ליצן, הם אומרים. לפני זמן קצר הרציתי בתל-אביב בפני תלמידים בבית-ספר תיכון, ובמקום מיכתב תודה כתבו לי שלא הת"נהגתי באופן מכובד כנאה לפרופסור..."

במיסגרת סיכומי האנטי-פילוסופיים, מגיע יוסף אגסי לכמה קביעות מעניינות, כמו:

...פילוסופים נתקעים בבוץ שוב ושוב, ותרזי כאן קיימת טכניקה, כיצד להיכנס לבוץ: פשוט עוברים ממיקרה לעיקרון, ומקבוצת-עקרונות לעיקרון מאחד, ולבסוף נשארים תקועים. שנית, משום שעולם-המעשה מלא-פשרות, ומשום שעולם-הפילוסופיה עוסק בעק"רוניות, כך שהפילוסוף נדון למאסר-עולם — והפילוסופיה למאסר-ניצח — במיגדל שן..."

פרופסור אגסי הוא תלמיד של קארל פופר, דבר שאי"נו מרשים יתר על המידה. אך נסיונותיו להחליץ ממעגל"קסמים של פילוסופים המנסים להבין את העולם ולא לש"גות אותו, מעמידים אותו, ואת סיפרו, באור חיובי, אור שאינו מזכיר את השלילה האגואיסטית, שדחפה את ד"ר משה קרוי לאן שדחפה. על כל פנים, סיפרו המשוכפל של פרופסור אגסי מעמידו באור חיובי מאד, לעומת סיפרי-הפילוסופיה העבריים אשר מופיעים בתוך כריכות"פאר, ואינם מיועדים כלל לקריאה, אלא להתפלספות. עם כל השלילה שבמושג זה.

